

Wat Laura Dekker mist als ze alleen om de wereld zeilt

Laura als adolescent

“Ik wil het al sinds mijn tiende,” zei de 13-jarige Laura in het jeugdjournaal van zeventwintig augustus jongstede. “School doe ik gewoon alleen, ik ben gewoon heel zelfstandig opgevoed.” De staatssecretaris en de Raad voor de Kinderbescherming twijfelen eraan of de reis om de wereld die Laura Dekker per zeilschip wil maken wel goed is voor de ontwikkeling van de dertienjarige adolescent. Kan Laura wel alleen voor zichzelf zorgen, zeilen en tegelijkertijd een opleiding volgen? “Een beetje een serieuze planning maken en je daaraan houden. Ik kan heus wel zeilen, voor mezelf zorgen en school doen. Dan hou ik zelfs nog tijd over,” aldus Laura op vragen van het Jeugdjournaal. Op de vraag of ze niet zou vereenzamen zei ze: “Vrienden doe ik snel genoeg op, die ontmoet ik in de havens want er varen veel meer kinderen in zeilboten rond.”

Laura Dekker kwam in de zomer van 2009 in het nieuws omdat ze met haar Hurley 700, een zeilboot van 8,30 meter, om de wereld wilde zeilen. De reis zou twee schooljaren in beslag nemen en het vertrek was gepland voor september 2009. Laura is geboren op een boot in Nieuw-Zeeland en het is haar droom om als de jongste zeilster ooit de wereld rond te zeilen. “Ik wil dit al sinds mijn tiende,” zei ze op het Jeugdjournaal. Terwijl haar vader Dick de laatste hand legde aan haar boot en sponsoren zocht voor de reis van zijn dochter, stak in augustus 2009 de leerplichtambtenaar uit haar woonplaats Wijk bij Duurstede een spaak in het wiel. De leerplichtambtenaar deed een melding bij de Raad voor de Kinderbescherming. De Raad startte een onderzoek naar de opvoeders van Laura. Het stoppen van Laura's plannen werd wereldnieuws en Laura verscheen volop in de media over de hele wereld. De vele reacties gingen van “ieder kind moet naar school” en “dat kan een kind van dertien toch niet” tot “waarom niet” en “laat die ambtenaren maar een poepie ruiken”. Laura is gesprekstof en niet alleen voor ouders met pubers thuis. Iedereen vormt zich een mening over Laura. Tot grote verbazing van Laura zelf.

Laura is voor mij in de eerste plaats een puber in ontwikkeling. Een adolescent maakt een aantal ontwikkelingen door en daarvoor is de omgeving van belang. Ik kan me een veertienjarige niet voorstellen zonder giechelende vriendinnen, discussiërend over vriendjes en wereldproblemen. Omdat ze nog adolescent is, zijn haar hersenen volop in ontwikkeling. Daar heeft ze haar sociale omgeving bij nodig. Opvoeders zijn er om de risico's op te vangen die de adolescentieperiode met zich meebrengt. Laura kan haar ontwikkeling als adolescentie niet stoppen en loopt zonder opvoeders tijdens haar reis extra gevaar.

Adolescentie komt van het Latijnse woord *adolescere* dat betekent groeien naar; het groeien naar volwassenheid. In de Romeinse tijd stond een jonge Romein tot zijn vijfendertigste onder toezicht van een oude wijze man. De Romein was volwassen

als hij een gezin stichtte en zelfstandig door het leven ging, meestal tussen zijn dertigste, vijfendertigste.

In Nederland gebruiken we twee termen voor deze ontwikkelingsperiode: puberteit en adolescentie. De term puberteit is een verwarrende naam. In Engeland betekent puberty alleen de lichamelijke ontwikkeling, het geslachtsrijp worden. In Nederland betekent puberteit een periode van persoonsvorming door identiteitsontwikkeling. Tegelijkertijd betekent het geslachtsrijp worden, met een leeftijdsgrens van ongeveer zeventien jaar. Adolescentie wordt in Nederland omschreven als het verwerven van een plek binnen de maatschappij, een periode die eindigt met de zelfstandigheid op 21-jarige leeftijd. Dankzij de komst van de f-MRI-scan, de f staat voor functioneel, hebben we tegenwoordig inzicht in de processen in het brein van de adolescent. Daarom is er nu in Nederland een andere indeling. De *puberteit* is de periode van de geslachtsrijpheid, die eindigt met het hard worden van het schaamhaar. De *adolescentie* omvat de periode van de emotionele en cognitieve ontwikkeling en eindigt op het moment dat een jongere de verantwoordelijkheid neemt voor zichzelf en de omgeving waar hij in leeft. Volgens de ontwikkelingspsycholoog Westenberg (2004) gebeurt dat rond het eenentwintigste jaar. Het tijdstip is verschillend voor elk individu.

De ideeën en uitlatingen van Laura passen het beste in de eerste ontwikkelingsfase die psychologen beschrijven voor de leeftijd tussen de acht en de dertien jaar. Een periode waarin adolescenten zichzelf als het middelpunt beschouwen. De adolescent denkt dat anderen hetzelfde denken en waarnemen. De psycho-analist Peter Blos (1967) noemt die periode de *Latentiefase* waarin centraal staat het ego dat de identiteit controleert. Erik Erikson (1968) noemt het *vroege adolescentie* met de seksuele rijping en het losmaken van de ouders als kenmerken. Jane Loevinger (1976) noemt het de *periode van zelfbescherming* waarin de sociale invloeden weggeredeneerd worden om de onaantastbaarheid van de adolescent en zijn cognitieve ontwikkeling mogelijk te maken. Cauffman en Steinberg (2000) omschrijven de fase als *een periode van controle* over de eigen impulsen en emoties. Westenberg spreekt van *het impulsieve stadium* van zes tot negen jaar, waarin de persoon afhankelijk is en volgzzaam. De wens van de toen tienjarige Laura om de jongste zeilster van een rondje om de wereld te worden, past beter in de zelfbeschermende periode van Westenberg, die na het impulsieve stadium plaats vindt. Het zelfbeschermende stadium met kenmerken als onaantastbaarheid en opportunisme en een leeftijdsgrens van ongeveer tien tot dertien jaar.

De volgende periode die wordt onderscheiden door de psychologen heeft een leeftijdsgrens van dertien tot achttien jaar. Blos noemt de seksuele driften en het uit balans zijn als zaken die centraal staan in deze periode. Voor Erikson staat het experimenteren centraal, het denken vanuit mogelijkheden. Loevinger noemt in deze periode het conformeren van de eigen mening aan de mening van anderen; de mening van de peergroep is gelijk aan zijn mening. Cauffman en Steinberg spreken in deze fase van de ontwikkeling van de autonomie in het denken van de adolescent. Het *zelfbewuste stadium* van Westenberg, de mening van de groep is de norm, het gedrag van de adolescent is sociaal wenselijk.

Laura zit in deze leeftijdperiode, maar nog niet in deze ontwikkeling. Ze meldt dat ze school 'gewoon' zelf gaat doen omdat ze nu eenmaal heel zelfstandig is opgevoed. Ze is verbaasd over alle aandacht van de media. Uitspraken die meer in het zelfbeschermende stadium van Westenberg passen. Als Laura nog niet in de

zelfbewuste ontwikkelingsfase is beland zou dat verklaren waarom ze zonder haar vrienden denkt te kunnen functioneren.

Een MRI, Magnetic Resonance Imaging, maakt beelden van het inwendige lichaam met behulp van vrije draaiing in magnetische velden. Met behulp van een f-MRI kunnen de hersenen in functie gescand worden. De f-MRI kan uitsluitend geven over de fase waarin de hersenen van Laura zich bevinden en daarmee de risico's in kaart brengen die ze tijdens die ontwikkelingsfase loopt. Eveline Crone (2008) beschrijft welke ontwikkelingen de hersenen van adolescenten doormaken en welke emoties en gevaren dit met zich meebrengt.

In tegenstelling tot de kindertijd wordt tijdens de adolescentie minder Melatonine door een hormoon in de *Epifyse* aangemaakt. Gebrek aan Melatonine neemt de slaapprikkel weg, de adolescent ervaart geen slaap en verstoord daardoor zijn dag- en nachtritme. Veel activiteit in de *Amygdale*, geeft aan dat Laura de emoties op gezichten niet goed naar waarde kan interpreteren. De hoeveelheid Dopamine die door activiteit in de *Nucleus Accumbens* vrijkomt, maakt haar extra gevoelig voor beloning, winst, liefde en kicks als stoer gevonden worden. Als blijkt uit onderzoek op een f-MRI scan, dat de Insula extra actief is, geeft dat gedeelte van de hersenen geen lichamelijke afweer bij nare en risicovolle situaties. Het gevolg is dat ze geen snelle keuzes maakt in gevaarlijke omstandigheden. Laura zal keuzes maken die veel opleveren op de korte termijn, als de *Orbitofrontale Cortex* nog niet de emotionele verbinding verzorgt tussen de lichamelijke sensatie en het planningsvermogen. Juist doordat dit centrum nog niet volgroeid is, geeft het adolescenten de kans om te experimenteren. De adolescenten moeten in die periode bewaakt worden door opvoeders vanwege de risico's die ze lopen.

Lichamelijke en cognitieve ontwikkelingen worden aangestuurd door de hersenen en zijn zichtbaar op een MRI-scan. De *motorische frontale cortex* waar ook de sneller werkende *spiegelneuronen* actief zijn, zorgen voor een versnelde ontwikkeling van nieuwe bewegingen bijvoorbeeld dansen. Maar ook nieuwe handelingen worden geleerd met de spiegelneuronen door afkijken, hierdoor leert de adolescent sneller. Het zien van vrienden en geliefden zorgt voor extra activiteit in de *Mediale Frontale Cortex*, een gebied dat langzaam moet rijpen om doelmatig te kunnen handelen bij emotionele en sociale beslissingen. Het leert ons zaken te bekijken rekening houdend met een ander, de zogenaamde empathie. Door het volgroeien van de *Dorso Laterale Frontale Cortex* kunnen volwassenen alternatieve afwegen en zich op de lange termijn focussen. Plannen, het toepassen van regels, instructies volgen en het op doen van nieuwe kennis zijn dan mogelijk. Bij het minder goed functioneren van dit gebied horen ongepaste opmerkingen maken, grappen niet begrijpen en experimenteren met meningen. Omdat de *Frontale Cortex* volgroeid is aan het eind van de adolescentie is er nog geen rem op emoties en is planning, controle en sturing op doelmatig gedrag nog niet mogelijk.

De adolescentie zou een weerspiegeling zijn van de periode waarin het beest een beschaafd mens wordt, zo schrijft Rousseau (1762). Het begrip 'Storm and stress' van Hall (1904) en 'Sturm und Drang' van Freud (1958) tekenden lange tijd de angst voor de verschrikkelijke puber. Het zou een drijfveer voor de vader van Laura kunnen zijn om haar alleen weg te laten gaan. Zoals Hall de ontwikkeling beschrijft met

opkomende driften die heftige stormen veroorzaken waarbij opvoeders alle zeilen moeten bijzetten om de controle niet te verliezen, heeft Laura's vader de confrontatie met haar puberbuien misschien niet willen afwachten.

De rechter vindt dat een zeiltocht van twee jaar te veel afwijkt van wat een gemiddeld dertienjarig meisje meemaakt. Een ernstige bedreiging van Laura's ontwikkeling zou daarom te verwachten zijn. Ook zet ze grote vraagtekens bij Laura's vermogen om met extreme omstandigheden om te kunnen gaan. Zo'n zeilreis is niet te vergelijken met topsport, omdat daarbij doorgaans begeleiding aanwezig is, aldus de rechter. Laura is een adolescent en adolescenten hebben voor hun ontwikkeling vooral elkaar nodig is mijn mening. Voor het omgaan met risico's die ze als adolescent makkelijker neemt, heeft ze haar opvoeders nodig.

Gelukkig zijn de buien van de adolescent tegenwoordig te begrijpen door wat we weten over de ontwikkeling van de hersenen. De buien zijn het trainen van dat deel van de hersenen dat straks gaat zorgen voor de balans tussen emotie en planning. Het gevoelig zijn voor vrienden en geliefden maakt het mogelijk dat adolescenten veel van elkaar leren door discussiëren en debatteren. Positieve beloningen op korte termijn geeft ze de mogelijkheid te experimenteren. De gevaren voor de adolescent zijn: te veel experimenteren; te snel kortetermijnbeslissingen nemen in gevaarlijke situaties; te moe worden door een slecht dag- en nachtritme. De opvoeders helpen de adolescenten die nog niet in staat zijn hun slaap goed te plannen en die de controle over hun activiteiten en de planning van hun activiteiten nog niet zelfstandig kunnen uitvoeren. Ook Laura moet de kans krijgen zich te ontwikkelen en te experimenteren op verschillende vlakken. Omdat de kinderrechter eraan twijfelt of die ontwikkeling wel op de juiste manier gaat plaatsvinden als zij in haar eentje twee jaar weggaat, gelast zij een psychologisch onderzoek. Vanwege dit onderzoek is Laura twee maanden onder toezicht van Bureau Jeugdzorg geplaatst. Op 26 oktober doet de rechter uitspraak of Laura de juiste ontwikkelingen passend bij haar leeftijd kan doormakende komende twee jaar als ze alleen om de wereld gaat zeilen.

Netty Gelijsteen, 29 september 2009

Bronnen:

Westenberg, Michiel, (2004) DE??Jeugd van tegenwoordig. De Psycholoog 546- 552

Westenberg, prof. dr. P.M., (2008) De jeugd van tegenwoordig. diësortatie
Universiteit van Leiden.

Jan de Wit et al , (2007) Psychologie van de adolescentie, basisboek, herzien[d]e
druk, ISBN 9789055742103

EvEaline Crone , (2008) Het puberende brein, over de ontwikkeling van de hersenen
in de unieke periode van de adolescentie. ISBN 9789035132696

Volkskrant: 2009: *Laura Dekker voorlopig onder toezicht*
http://www.volkskrant.nl/binnenland/article1282683.ece/Laura_Dekker_voorlopig_onder_toezicht 28 augustus 10:22, bijgewerkt op 28 augustus 21:19

Volkskrant: Noël van Bommel; *Solozeiler Laura (13) wil wereld rond*,
<http://www.volkskrant.nl/binnenland/article1276518.ece> 13 augustus 2009
23:40, bijgewerkt op 14 augustus 2009 08:47

Jeugdjournaal : 2009: *Zeilster Laura in rechtszaak*
<http://www.youtube.com/watch?v=Eclv9QUfUsk&feature=related> 27 augustus

HoppalaNI: 2009: *Laura Dekker Heeft Nog Steeds Vertrouwen In Reis*
<http://www.youtube.com/watch?v=uyxoRMvbCug> 28 augustus

ITN news: 2009: *Sailing storm over 13-years old-girl*
<http://www.youtube.com/watch?v=0jNEUedif-w> 28 augustus

NVO-Bulletin2005- 2: Rinke Bok: *Zinvolle volzinnen* <http://www.nvo.nl/507.htm>